

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

**ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ НАТАШЕ
ДАКИЋ
„ФЕНОМЕН ПСЕУДОНИМА КАО ВИД АУТОРСТВА
У БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНОЈ ДЕЛАТНОСТИ”**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao Комисију:

Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници 26. октобра 2022. године.

Ментор: др Драгана Грујић, ванредни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Ужа научна област: Библиотекарство

Датум избора у звање: 17. 12. 2019.

2. Састав Комисије:

Председник Комисије: др Гордана Ђоковић, ванредни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Ужа научна област: Библиотекарство

Датум избора у звање: 17. 12. 2019.

др Бојан Ђорђевић, редовни професор, Универзитет у Београду, Филолошки факултет

Ужа научна област: Библиотекарство

Датум избора у звање: 14. 10. 2020.

др Бојан Јовић, научни саветник, Институт за књижевност и уметност у Београду

Ужа научна област: Општа књижевност са теоријом књижевности

Датум избора у звање: 27. 3. 2013.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Наташа Добривоје Дакић
Датум и место рођења	09. 12. 1972.
Наслов магистарске тезе	
Датум и место одбране маг. тезе	
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

„Феномен псеудонима као вид ауторства у библиотечко-информационој делатности”

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација изучава псеудониме у библиотечко-информационој делатности, односно унос различитих облика ауторства у библиотечким каталозима и базама података у односу на постојећа каталошка правила, потешкоће у раду и могућности њиховог превазилажења. У складу с тим, изучава и представља процес креирања електронске базе података разрешених псеудонима српских писаца од припреме, преко обраде и дигитализације постојећих каталошких листића до претраживања и проналажења информација у оквиру самог корпуса. Уз то дата је анализа успешности добијених резултата претраживања.

Докторска дисертација Наташе Дакић обухвата 244 странице, а подељена је на следећа поглавља: 1. Увод (стр. 1–4); 2. Стваралачки рад са аспекта ауторства (стр. 5–13); 3. Феномен анонима и псеудонима на српском културном простору (стр. 14–28); 4. Псеудономастика (стр. 29–39); 5. Појам ауторства и псеудонимије у библиотекарству (стр. 40–96); 6. Идентификовање анонимних и псеудонимних аутора (стр. 97–112); 7. Електронска база разрешених псеудонима и шифара српских писаца (стр. 113–141); 8. Закључна разматрања (стр. 154–156); 9. Литература (стр. 157–169); Литература (штампани и електронски извори) обухвата 234 библиографске јединице. Дисертација садржи 75 слика и 7 табела, које су уредно пописане. На крају су дата четири прилога: Појмовник псеудонима, Библиографија референсне литературе разрешених анонима и псеудонима доступне преко базе података WorldCat, Библиографија референсне литературе разрешених анонима и псеудонима доступна преко узајамне библиографско-каталошке базе података COBIB.SR и Попис разрешених псеудонима креираних у виду бројева, симбола и шифара, грчких слова или слова на старој ћирилици.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У уводном делу објашњени су предмет, циљ и методологија истраживања. Предмет истраживања су псеудоними аутора. Кандидаткиња поставља следеће хипотезе: значајан број аутора с краја 19. и почетка 20. века користио је псеудониме, у библиотечким каталозима псеудоними имају неуједначен облик који проузрокују потешкоће у евидентирању ауторства, посебно у електронским каталозима и базама података (COBISS, CONOR.SR). Као један од важнијих циљева дисертације Наташа Дакић издваја, уз примену технологије, креирање електронске базе разрешених псеудонима и шифара српских писаца, која ће омогућити већу доступност, брзу претрагу и екстракцију ових података. Кандидат прегледно износи којим редом ће се излагање одвијати.

У другом и трећем делу применом дескриптивног, историјског, компаративног и аналитичког метода кандидаткиња је истражила различите видове псеудонима, као и мотиве њихове употребе често проузрокване друштвено историјским приликама (стварање књижевних идентитета под утицајем друштвених норми, псеудонимност као израз

нужности, утицај штампе на растућу популарност псеудонима у 19. веку, употреба псеудонима у књижевном дискурсу).

У четвртом поглављу, поред дефинисања предмета псеудономастике, кандидаткиња је пружила категоризацију псеудонима (према квалитету, квантитету, значењу, функцији и појавном облику).

Најважнији резултати истраживања изложени су у поглављима 5–7.

У петом поглављу Наташа Дакић детаљно разматра ауторство и псеудонимију у библиотекарству кроз следеће целине: *Развој библиотечких каталога и каталошких правила*, *Принцип ауторства у библиотечком каталогу*, *Псеудоним у каталошким правилницима (Паницијева, Џуетова и Катерова правила, Пруске инструкције, Англо-америчка каталошка правила и RDA)*, *Стање у Србији – развој националних каталошких правила и стварање система узајамне каталогизације*. Посебну вредност овог дела чини истраживање представљено у завршњој целини овог поглавља – *Анализа начина уноса псеудонима у српским и водећим светским нормативним датотекама у односу на постојећа каталошка правила (Тумачење вишеструке псеудонимности у анализираним каталошким правилницима, Каталогизација са нормативном контролом са аспекта псеудонимности у библиотечкој пракси и Закључна анализа третирања појаве псеудонимности у библиотечкој пракси)*. Позивајући се на релевантна каталошка правила и међународне правилнике (AACR и RDA), Наташа Дакић систематично објашњава процес уноса и обраде псеудонима током каталогизације. Применом компаративног метода анализира начине уноса псеудонима у нашим и међународним нормативним датотекама, који су поткрепљени илустративним нормативним записима, са циљем да се укаже на ограничења библиотечког програма COBISS, односно CONOR.SR када је у питању овај облик ауторства (попут шифара, симбола, астронима, специјалних графичких знакова, грчких слова и слова на старој ћирилици). Кандидаткиња је дала допринос у разумевању сложености псеудонима као вида ауторства у библиотечко-информационој деатности, као и јаснијем сагледавању потешкоћа које произилазе из различитих појавних облика и немогућности постојећих електронских каталога и база података да одговоре потребама библиотекара.

Повезивање псеудонима са физичким ентитетом који се крије иза њега предмет је изучавања шестог поглавља. Кандидаткиња анализира развој референсних извора разрешених анонимних и псеудонимних аутора, посебно на српском културном простору – *Збирка наших псевдонима* Миливоја В. Кнежевића, *Registar šifara, pseudonima i.t.d.* у оквиру *Bibliografije rasprava, članaka i književnih radova*. То ће послужити као полазни корпус за формирање електронске базе разрешених псеудонима и шифара српских писаца (7. поглавље). За потребе ове јединствене базе, а у циљу веће доступности, дигитализован је најобимнији извор – интерни лисни каталог разрешених псеудонима Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” који је након Другог светског рата наставила да развија Босиљка Јанковић. Описан је процес претварања скенираних каталошких листића у текст у електронском облику и као крајњи резултат – претрага и екстракција података.

Кандидаткиња је на основу истраживања сачинила: *Појмовник псеудонима* који садржи опис 62 појма; Библиографију референсне литературе разрешених анонима и псеудонима доступне преко базе података WorldCat која обухвата 536 библиографских јединица разврстаних унутар језика хронолошки, према години издавања; Библиографију референсне литературе разрешених анонима и псеудонима доступне преко узајамне библиографско-каталошке базе података COBISS.SR која обухвата 16 јединица и Попис

разрешених псеудонима креираних у виду бројева, симбола и шифара, грчких слова или слова на старој ћирилици.

Посебна вредност дисертације Наташе Дакић огледа се у јединственој бази података, која је за потребе рада креирана и доступна као прототип са могућношћу даљег развоја. Бета верзија ове базе је доступна на адреси pseudonimi.unilib.rs. За библиотечко-информациону делатност посебно је драгоцену могућност повезивања дигитализованог каталога псеудонима и нормативне датотеке личних имена CONOR.SR.

Докторска дисертација Наташе Дакић је савесно урађен рад, настао као резултат критичког изучавања различитих релевантних извора, електонских каталога и база података и потреба библиотекара. По свом доприносу и значају надилази оквире библиотекарства, јер може да буде значајан извор информација не само библиотекарима, каталогизаторима и библиографима, већ и изучаваоцима српске књижевности, социолозима, историчарима... База, иако настала за потребе ове докторске дисертације, може касније у складу са потребама научне и стручне заједнице даље да се развија.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Дакић, Наташа и Адам Софронијевић. *Транскрибус колаборатива: задружним радом до рашичитаних рукописа Европе*. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, 2021.
2. Тртовац, Александра, Јелена Андоновски и Наташа Дакић. „Дигитална библиотека Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” – од скенираних страница до претраживе колекције”. *Библиотекар*, год. 63, бр. 1 (2021): 27–48. Доступно на: <http://dx.doi.org/10.18485/bibliotekar.2021.63.1.2>
3. Андоновски, Јелена, Наташа Дакић и Александра Тртовац. „Претраживе дигиталне рукописне колекције: могућност за рашичитавање српске ћирилице”. *Читалиште*, год. 19, бр. 37 (нов. 2020): 35–46. DOI: 10.19090/cit.2020.37.35-46
4. Дакић, Наташа, Александра Тртовац и Јелена Андоновски. „Промена улоге библиотекара”. *Инфотека*, год. 20, бр. 1/2 (2020): 5–24. Доступно на: https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/article/view/2020.20.1_2.2_sr
5. Тртовац, Александра и Наташа Дакић. „База CONOR.SR у систему COBISS.SR – тренутно стање и перспектива”. *Инфотека*, год. 20, бр. 1-2 (2020): 75–88. Доступно на: https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/article/view/2020.20.1_2.5_sr
6. Дакић, Наташа и Адам Софронијевић. *Програм Транскрибус и READ-COOP SCE: приручник за библиотекаре*. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, 2020.
7. Дакић, Наташа и Адам Софронијевић. *Дигитализација за све: нове могућности програма Транскрибус у аутоматском рашичитавању руком писаних текстова*. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, 2019.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У **Закључку** кандидаткиња прегледно резимира своје резултате, потврђујући да су циљеви, изнети и у пријави дисертације, остварени. Резултати истраживања имају не само теоријски допринос, већ и практичну примену.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма „iThenticate“, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Феномен псеудонима као вид ауторства у библиотечко-информационој делатности“ ауторке **Наташе Дакић**, констатујем да утврђено подударање текста износи **13%**.

Ово је последица подударања са раније предатим ауторкиним образложењем теме, цитата и библиографских података о коришћеној литератури и изворима, тзв. општих места и података, што је у складу је Чланом 9. *Правилника*.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији „Феномен псеудонима као вид ауторства у библиотечко-информационој делатности“ кандидаткиње Наташе Дакић и упути га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидаткиња била позвана на усмену одбрану рада.

Комисија:

др Гордана Ђоковић, ванредни професор

др Бојан Ђорђевић, редовни професор

др Бојан Јовић, научни саветник